

Nr 27

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring av allmänna läkarinstruktionen och visst tillägg till allmänna tandläkarinstruktionen.

I en inom andra kammaren väckt, till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion, II: 433, av herr *Spångberg* hemställes, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av allmänna läkarinstruktionen och sådant tillägg i allmänna tandläkarinstruktionen, att skyldighet föreligger för läkare respektive tandläkare att lämna kvitto å mottagna arvodesbelopp utan särskild framställning härom.

I motionen framhålles, att läkare enligt allmänna läkarinstruktionen är skyldig att på begäran lämna kvitto å mottagen ersättning i de fall den vårdade har behov därav för att utfå gottgörelse men att enligt uppgift vissa läkare skulle vara obenägna att lämna kvitto eller lämnar kvitto å lägre belopp än det verkligen erlagda. Härigenom försvåras taxeringsmyndigheternas kontroll av deras inkomster. Om läkarna ålades skyldighet att alltid lämna kvitto på riktigt belopp skulle denna kontroll underlättas. Detsamma gäller i fråga om tandläkarna.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från medicinalstyrelsen, riks försäkringsanstalten, Sveriges läkarförbund och Sveriges tandläkarförbund.

Medicinalstyrelsen anför bl. a. att bestämmelser om kvitto är intagna i § 59 punkt 14 allmänna läkarinstruktionen och att bestämmelserna tillkom i samband med ikraftträdandet av sjukförsäkringslagen, enär kvitto erfordras för att utfå viss ersättning från sjukkassa för läkarvård. Motsvarande bestämmelse finnes icke i tandläkarinstruktionen. Ersättning för tandvård kan endast erhållas i vissa särskilda fall, och kvitto torde då regelmässigt utfärdas.

Styrelsen finner, att ett införande av obligatorisk skyldighet för läkare och tandläkare att lämna kvitto skulle placera dessa i en särställning i förhållande till övriga medborgare. Det förekommer dessutom fall, då patient icke önskar något kvitto. Styrelsen anser sig därför icke böra tillstyrka motionen.

Det har visat sig svårt att rätt tolka gällande bestämmelser så till vida, att olika meningar råder om det är läkaren eller patienten, som har att av-

göra, om behov av kvitto föreligger. Denna fråga är emellertid föremål för överväganden inom styrelsen i syfte att få till stånd ett klarläggande.

Riksförsäkringsanstalten hänvisar till nu gällande bestämmelser men finner starka skäl tala för att läkare skall vara skyldig att oberoende av om begäran framställes eller icke lämna kvitto å av anstalten fastställt formulär i samtliga fall, då han uppburit ersättning för vård. Det synes icke rimligt, att patienten skall behöva styrka, att han har behov av kvittot för att utfå gottgörelse. Anstalten vitsordar uppgiften att kvitto ibland utfärdas på lägre belopp än det som erlagts för den vård kvittot avser. I dylika fall gör emellertid läkaren sig skyldig till ansvar. Enligt anstaltens mening bör samma bestämmelser gälla för tandläkare som för läkare. Motionen tillstyrkes.

Läkarförbundet framhåller, att därest läkaren, trots framställd begäran, med eller utan motivering vägrat att utfärda kvitto, har vederbörande gjort sig skyldig till en klar överträdelse av gällande bestämmelser. Samma är förhållandet om å utställt kvitto upptagits lägre belopp än som i verkligheten uppburits. I dessa bägge fall erfordras således icke någon ändring av allmänna läkarinstruktionen i syfte att möjliggöra ett beivrande.

Förbundet anför vidare bl. a. följande:

"Därest läkaren underlåter att beröra kvittofrågan och patienten avstår från att framställa begäran om kvitto skulle detta enligt motionärens mening kunna bero på att en del patienter skulle finna det obehagligt att framställa en dylik begäran. Läkarförbundet kan icke finna att denna patientens fullkomligt oberättigade försagdhet skulle motivera ett införande av en generell skyldighet för läkaren att lämna kvitto.

Kvittot är till sin natur ett bevismedel rörande verkställd betalning. Konsekvenserna av att införa en skyldighet av föreslagen art för läkarna kan icke med säkerhet överblickas. Såvitt kan bedömas måste läkarna exempelvis räkna med möjligheten att behöva styrka, att kvitto avgivits, något som klart avviker från vad som gäller för andra yrkesutövare.

De av motionären åberopade skälen för att läkare och tandläkare — såsom enda grupper i samhället — skulle åläggas skyldighet att lämna kvitto, oavsett begäran därom, kan förbundet icke finna vara bärande.

Vad angår motionärens synpunkter på kvitteringssystemets betydelse för en effektiv taxeringskontroll vill förbundet i detta sammanhang inskränka sig till att framhålla, att bestämmelser tillkomna i syfte att underlätta en dylik kontroll i vart fall icke har sin plats i allmänna läkarinstruktionen.

Läkarförbundet vill avslutningsvis uttala, att förbundet är medvetet om att i undantagsfall synes förekomma, att läkare icke iakttager gällande stadganden i fråga om lämnande av läkarvårdskvitto. Förbundet inskrider

i de fall som kommit och kommer till förbundets kännedom. Genom interkollegiala påpekanden motverkas på ett lika effektivt som smidigt sätt de förhållanden vilka tydligen föranlett föreliggande motion.”

Tandläkarförbundet framhåller, att dess medlemmar alltid lämnar kvitto, då patienten uttryckt önskan därom. Ett åläggande för vissa avgränsade yrkesgrupper att lämna kvitto utan anmaning torde icke förekomma annorstädes. I övrigt har förbundet inga erinringar mot motionen.

Frågan om ökade kontrollmöjligheter vid taxering av de s. k. fria yrkenas utövare har senare år ett par gånger prövats av riksdagen. Med anledning av tre vid 1943 års riksdag väckta motioner (I: 5, II: 13 och II: 179) hemställde bevillningsutskottet (utl. nr 42) om utredning angående förbättring av taxeringskontrollen över dessa yrkesutövare. I utskottets utlåtande framhölls särskilt läkare, tandläkare och veterinärer. Utskottets hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t bifölls av riksdagen.

Någon utredning kom emellertid icke till stånd. Frågan framfördes ånyo av riksdagens revisorer i deras berättelse år 1952. Även revisorerna underströk särskilt den bristfälliga kontrollen av läkares, tandläkares, veterinärers, homeopaters och likartade gruppers inkomster.

Sedan denna del av revisorernas berättelse remitterats till 1950 års skatteleagsakkunniga för yttrande, anförde dessa, att frågan automatiskt komme att prövas av dem och att ett betänkande skulle avges under år 1953. Statsutskottet ansåg sig med anledning härav endast böra omförmåla denna del av revisorernas berättelse (utl. nr 102, p. 12).

När de sakkunnigas betänkande med förslag till effektivare taxering avlämnades i september 1954, fanns emellertid denna fråga, såvitt av betänkandet framgår, ej bland dem, som de sakkunniga behandlat.

Utskottet. Enligt gällande allmänna läkarinstruktion föreligger skyldighet för läkare att på begäran utfärda kvitto på uppbudet arvode för att patient skall kunna utfå ersättning från sjukkassa. Motsvarande bestämmelse finnes icke i allmänna tandläkarinstruktionen, enär ersättning från sjukkassa för tandvård kan erhållas endast i vissa speciella fall. Enligt vad utskottet försport lär det ibland förekomma, att läkare icke lämnar kvitto eller lämnar kvitto endast å belopp som ersättes av sjukkassa. Givetvis måste det i dylika situationer mången gång kännas synnerligen obehagligt för patienten att nödgas anhålla om kvitto eller fullständigt sådant, och det synes för övrigt tillhöra god ordning, att läkare och tandläkare i likhet med andra yrkesutövare utan särskilda påpekanden från betalarens sida skriftligen erkänner mottagandet av ersättning.

I de fall då gällande föreskrifter icke följts kan dock medicinalstyrelsens disciplinnämnd efter anmälan ingripa, varjämte Läkarförbundet säger sig inskrida då sådana fall kommer till dess kännedom. Härtill kommer att Kungl. Maj:t kan vidtaga erforderlig ändring i instruktionerna. Utskottet förutsätter att så kommer att ske, därest det framdeles finnes påkallat av rådande förhållanden.

Motionen synes emellertid i sak främst beröra behovet av en effektivare taxeringskontroll av läkares och tandläkares inkomster. Utskottet finner det icke uteslutet att taxeringskontrollen beträffande vissa yrkesutövare kan göras effektivare. Detta torde dock icke gälla allenast läkares och tandläkares inkomster utan jämväl många andras. Regler för denna kontroll synes därför icke ha sin plats i specialinstruktioner, utan frågan bör lösas i ett vidare sammanhang.

Utskottet anser sig med hänsyn till vad ovan anförts icke kunna tillstyrka motionen utan får hemställa,

att motionen II: 433 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1957

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herr Wolgast, fru Wallentheim, herrar Nyström*, Jansson, Erik*, Persson, Johan*, Lundström, Anderson, Carl Albert*, och fru Nilsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herr Hammar*, fru Svedberg, herrar Bark, Nestrup, Braconier, Engkvist, Östrand*, Nihlfors*, fröken Wallerius*, herr Börjesson och fru Jäderberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.